

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วารสารทางบรรณารักษศาสตร์เป็นวารสารทางวิชาชีพที่เสนอข่าวความรู้ใหม่ ๆ รวมทั้งผลงานทางวิชาการและงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ ตลอดจนสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ ทั้งนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดหรือวิชาชีพนี้ จึงควรศึกษาค้นอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ทั้งของไทยและต่างประเทศเป็นประจำ เพื่อจะไ้ทราบความเคลื่อนไหวในวงการวิชาชีพ และนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูหรืออาจารย์ผู้สอน ซึ่งมีภารกิจที่สำคัญ คือ การแสวงหาและเพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชาการให้แกตนเองอยู่เสมอ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับผู้เรียนต่อไป อาจารย์ผู้สอนจึงควรศึกษาค้นอ่านวารสารเป็นประจำและใช้ประโยชน์จากวารสารในสาขาวิชาชีพของตนให้มากที่สุด ทั้งนี้ เห็นได้จากผลการวิจัยของ Stenstrom และ McBride (๑๙๕๕) ที่ไ้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้วารสารของผู้สอนคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ พบว่าอาจารย์ร้อยละ ๕๙ อ่านวารสารวิชาการเป็นประจำ และอาจารย์ส่วนใหญ่อ่านวารสารเพื่อทราบข่าวคราวทั่ว ๆ ไปในทางคานวิชาชีพ หรือมีฉะนั้นก็อ่านวารสารเพื่อการค้นคว้าทางคานวิชาการ

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาทั้งของไทยและต่างประเทศ พบว่าไ้มีการศึกษาเกี่ยวกับการอ่านและการใช้วารสารทางวิชาชีพของกลุ่มบุคคลในอาชีพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น การศึกษาการอ่านวรรณกรรมทางวิชาชีพของนักการศึกษา แผนกชั้นประถมศึกษา รัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา (Jones ๑๙๕๑) การศึกษานิสัยการอ่านวารสารทางวิชาชีพของผู้อำนวยการจึงคานการศึกษานในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เลือกสรรแล้วทางภาคตะวันออกเฉียงใต้

ของสหรัฐอเมริกา (Landreth ๑๙๕๐) การสำรวจความสนใจในการอ่านของครูในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร (อุไร ชุ่มเย็น ๒๕๒๑) การวิเคราะห์ความสนใจของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคการศึกษา ๑ ที่มีต่อวารสารทางการศึกษา (พรทิพย์ พึ่งพิง ๒๕๑๓) การศึกษาความสนใจและความต้องการของบรรณารักษ์ฝ่ายจัดหาที่มีต่อคอลัมน์แนะนำและวิจารณ์หนังสือในวารสาร นิตยสารและหนังสือพิมพ์ (ปราณี ทังนาพัน ๒๕๒๐) และการวิจัยเรื่อง วารสารทางบรรณารักษศาสตร์ที่อ่านโดยบรรณารักษ์ของสมาคมมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและเพื่อการค้นคว้าวิจัย (The Association of College and Research Libraries - ACRL) (Swisher and Smith ๑๙๕๒) เป็นต้น

สำหรับการศึกษาความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์กับกลุ่มบุคคลในวงการวิชาชีพบรรณารักษะนั้น ได้มีการวิจัยเรื่องความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร (สมใจ อัสวประเสริฐ ๒๕๒๔) การวิจัยดังกล่าวศึกษาความสนใจในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้ใช้เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น คือ กลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร สำหรับการศึกษาค้นคว้าความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้ใช้กลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ กลุ่มนักศึกษา และกลุ่มบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ ยังไม่มีผู้ทำการวิจัย ทั้งนี้ งานวิจัยนี้ศึกษาถึงความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มผู้ปฏิบัติงานหลักกลุ่มหนึ่งของวงการวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ การศึกษาค้นคว้าจะช่วยให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการในการอ่านเรื่องต่าง ๆ ในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของผู้สอนวิชาชีพนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ โดยผู้จัดทำสามารถพิจารณาจัดพิมพ์เผยแพร่เรื่องที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของบุคคลในวงการวิชาชีพกลุ่มนี้ได้ ในขณะที่เดียวกัน จะทำให้ทราบความสนใจในการอ่านวารสาร

รายการต่าง ๆ ของบุคคลกลุ่มนี้ด้วย นอกจากนี้ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ หวังสมุคสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดทาและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน วารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้ง การจัดบริการสนเทศสำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์อีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสนใจและความต้องการ ในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง

๑. ความสนใจในการอ่าน ความถี่และเวลาที่ใช้ในการอ่าน จำนวนบทความ ประเภทของเรื่องและชื่อวารสารที่อ่าน จุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการอ่าน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการอ่านวารสารทาง บรรณารักษศาสตร์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

๒. ความต้องการในการอ่านเรื่องต่าง ๆ (Subject) ในวารสาร ทางบรรณารักษศาสตร์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

สมมุติฐานการวิจัย

การวิจัยนี้ต้องการทดสอบสมมุติฐานดังนี้

๑. อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่ใช้เวลาสำหรับการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์มาก

๒. อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ส่วนใหญ่อ่านวารสารทาง บรรณารักษศาสตร์ภาษาอังกฤษมากกว่าวารสารภาษาไทย

๓. เรื่องที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์สนใจอ่านสัมพันธ์กับรายวิชาที่รับผิดชอบ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตรอบคลุมการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่ออกต่อเนื่องกันตามระยะเวลาที่กำหนด วารสารเหล่านี้พิมพ์เผยแพร่โดยสมาคมทางวิชาชีพ สถาบันทางการศึกษาที่เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ห้องสมุดต่าง ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวงการบรรณารักษศาสตร์ วารสารเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอข่าวสาร การดำเนินงาน ความเคลื่อนไหว และพัฒนาการของห้องสมุด เสนอความรู้ทางวิชาการและถึงวิชาการทางคานบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และขอเสนอแนะของบุคคลในวงการ และเป็นสื่อกลางให้บริการทางวิชาการแก่ผู้ใช้และส่งเสริมการใช้ห้องสมุด นอกจากนี้ การวิจัยยังรวมถึงการอ่านสิ่งพิมพ์ทางบรรณารักษศาสตร์ของไทยที่จัดทำออกมาในรูปแบบของข่าวสาร

สำหรับวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ภาษาต่างประเทศ จะศึกษาเฉพาะการอ่านวารสารภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ภาษาอังกฤษมีพิมพ์เผยแพร่มากกว่าวารสารภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ขณะที่จำนวนรายการวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ภาษาอังกฤษที่มีในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ในประเทศไทยก็มีมากกว่าวารสารภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกคนสามารถที่จะอ่านเข้าใจไต่คู้กว่าภาษาต่างประเทศอื่น ๆ และในวงการบรรณารักษศาสตร์ของไทยก็ใช้ภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาต่างประเทศอื่น

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ อาจารย์ประจำสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีหลักสูตรวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีขึ้นไป
โดยแก่

- ๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๒. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ๓. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ๔. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ๕. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ๖. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ๗. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
- ๘. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
- ๙. มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
- ๑๐. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

จำนวน ๕๐ คน (ทั้งนี้ ไม่รวมอาจารย์ที่อยู่ในระหว่างลาศึกษาต่อ กูงาน หรือฝึกอบรม) โดยทำการศึกษารวบรวมเอกสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของอาจารย์สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในปีการศึกษาที่ผ่านมา (ปีการศึกษา ๒๕๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๔ - กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจในการอ่านและการใช้วารสารของกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน

๒. รวบรวมรายชื่อวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ที่หอสมุดกลาง/สำนักหอสมุดกลาง ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวง-มหาวิทยาลัย ที่มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๔ แห่งในกรุงเทพมหานคร (ไทแก้ว จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร) บอกรับ แลกเปลี่ยน และ/หรือ ใ้รับแจกเป็น อภินันทนาการในปี ๒๕๒๗ - ๒๕๒๘ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ ประกอบการวิจัย

๓. สร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยคำถามปิด และคำถามเปิดที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ความถี่และเวลาที่ใช้ในการอ่าน จำนวนบทความ ประเภทของเรื่องและชื่อวารสารที่อ่าน จุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการอ่าน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ รวมทั้งขอเสนอแนะที่จะเป็นแนวทางในการจัดทำ ปรับปรุงวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของไทย และการส่งเสริมการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของ อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

๔. ทดสอบแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครูที่มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๐ คน และนำผลมาแก้ไขแบบสอบถาม เพื่อจะนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

๕. ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้ง ๑๐ แห่งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

๖. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๗. สรุปผล อภิปราย และรายงานการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

๑. ช่วยให้ทราบถึงความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

๒. ผลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำและปรับปรุงวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของไทยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น

๓. ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดในการจัดหาและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ รวมทั้งการจัดบริการสนเทศสำหรับอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

รายละเอียดของบทต่อไป

สำหรับรายละเอียดของบทต่อไป มีดังนี้ คือ

บทที่ ๒ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน กล่าวถึง ความหมายและจุดมุ่งหมายของการอ่าน วัตถุประสงค์ในการอ่าน ความสนใจในการอ่านและการใช้วารสาร วารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ รวมทั้งการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดเกี่ยวกับ สมมุติฐานการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไ้รับ

บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูล จะเสนอรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ไ้รับจากอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งไ้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ ผู้ตอบแบบสอบถาม ความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ปัญหาและอุปสรรคในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตลอดจนขอเสนอแนะในการส่งเสริมการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ขอเสนอแนะที่ตอง-การให้ปฏิบัติหรือปรับปรุง รวมทั้งขอเสนอแนะในการจัดทำและปรับปรุงวารสารทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของไทย

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะรวมทั้งข้อจำกัดของการวิจัย และแนวทางการวิจัยในอนาคต

